

Nyolc különbség Gyurcsány és Orbán válságkezelése között

ÖSSZEFOGLALÓ

Az elmúlt másfél évtizedben két gazdasági válságperiódusa volt a magyar gazdaságnak: a 2008-as euróválság és a 2020-as koronavírusválság. Az előbbi válságot Gyurcsány Ferenc válságnövelő politikája súlyosbította: koncepciótlan válságkezelése gazdasági, társadalmi és politikai összeomlást eredményezett. A járványválságot Orbán Viktor kormányának következetesebb intézkedései kísérték: megőrizte a gazdasági, társadalmi és politikai stabilitást. A két válság természetét tekintve eltért egymástól, de a válságkezelő kompetenciák összevethetők. A két kormányzás világválság idején nyújtott eredményei szembetűnő különbséget mutatnak. A Nézőpont Intézet a kormányzás nyolc kiemelt területén hasonlította össze a két időszakot, melyből jól látható, hogy míg Gyurcsány Ferenc kormánya a gazdasági válság növelésében, addig Orbán Viktor kormánya a gazdasági válság elkerülésében jeleskedett.

1. Válság előtti Magyarország: legyengült vs. megerősödött
2. Nyugdíjak: csökkentés vs. emelés
3. Családok: elszegényítés vs. kiemelt támogatás
4. Munkahelyek: Jövedelemadó-emelés vs. munkát terhelő adók csökkentése
5. Vállalkozások: pluszteher vs. pluszsegítség
6. Egészségügy: forráskivonás vs. többletforrás
7. Fogyasztás és ingatlan adózása: új és magasabb vs. kevesebb és kisebb
8. Fiatalok: Érdektelenség vs. támogatás

1. Válság előtti Magyarország: legyengült vs. megerősödött

Mind az euró problémái, mind a koronavírus okozta gazdasági nehézségek nagy teherként jelentettek Magyarországnak. A két válság* bizonyos elemeit tekintve más természetű, de valami közös: a kormányzat kívülről történő beavatkozása elkerülhetlenné vált mindkét esetben. Az életszínvonal csökkenésének, a munkanélküliség növekedésének, a vállalkozások és munkavállalók csődbemenetelnek megakadályozása végett az általános állapothoz képest az államnak extra erőforrásokat kellett biztosítania azoknak a gazdasági és társadalmi csoportoknak, amelyeket leginkább érint a rendkívüli helyzet.

Nagy különbség azonban, hogy a források előteremtésére milyen mozgástere volt a két országvezetésnek. Ahogy a betegségek megelőzésének legfontosabb lépése az egészséges életmód, úgy a nehéz gazdasági helyzetek kezelésének is fontos feltétele az, hogy milyen állapotban találja meg a krízishelyzet az országot. A politikai stabilitás és a makrogazdasági mutatók is fontosak ilyenkor, egyrészt azért, hogy a tárgyalópartnerek tudják, mennyire kell komolyan venni a kormány ígéreteit, másrészt azért, hogy van-e reális esély a kilábalásra.

Gyurcsány Ferenc kormánya a 2006-os kampány során eltitkolt költségvetési adatokkal csak nagyon rövidtávú kormányzóképeségre tett szert, addig Orbán Viktor kormánya és az általa képviselt gazdaságpolitika mögött hosszú távon egységes támogatottság áll. Ennek eredménye, hogy a 2008-as válság begyűrűzésekor a Gyurcsány-kormány instabil volt, míg Orbán Viktor kormányának stabilitását ellenfelei is elismerik. 2008 áprilisában a Szabad Demokraták Szövetsége kilépett a kormánykoalícióból, így kisebbségi kormányzásba kezdett a második Gyurcsány-kormány. A formálisan egyedül maradó MSZP társadalmi támogatottsága árnyéka volt a 2006-os győzelemkor realizáltaknak, frakciója érdekcsoportokra bomlott, minden hazai és nemzetközi politikai szereplő a soron következő választáson kormányváltásra készült. Azaz a stabil kormányzás feltételei nem voltak biztosítva. Ezzel szemben a negyedik Orbán-kormány támogatottsága a járványhelyzet előtt, alatt és az újraindítás kezdetekor is magas, a kormány mögötti országgyűlési többség tartós, az Orbán-kormány 2022-es újraválasztásának reális esélye van.

A politikai stabilitáson túl nem elhanyagolható szempont, hogy milyen makrogazdasági mutatókkal lehet jellemezni egy államot a válság előtti években. 2008-at megelőző utolsó évben a költségvetési hiány 5 százalék volt, ezt megelőzően pedig 9,2 százalék. Az államadósság 2008-ra 7 százalékponttal nőtt 2006-hoz képest. A munkanélküliség pedig 2008-ra 0,5 százalékponttal magasabb volt, mint a legutóbbi országgyűlési választásokkor. 2010-ben a nyilvántartott álláskereső száma éves átlagban már 583 ezer volt, de az év bizonyos időszakában meghaladta a 700 ezret is.¹ Ezzel szemben a koronavírus-járvány kitörése előtt, 2019-ben a költségvetési hiány jócskán a maastrichti kritériumok alatt maradt, 2,1 százalék volt. Az államadósság GDP-aránya a válságot megelőző 3 évben 9 százalékponttal csökkent, a munkanélküliség 3,5 százalékra zuhant. Ezek alapján egyértelmű, hogy az ország válsághelyzetre való felkészültsége sokkal inkább biztosított volt 2020-ban, mint 2008-ban.

---

* A szocialista válságkezelés a második Gyurcsány-kormány ideje alatt kezdődött, indulópontját a 2008. október 10-én bejelentett „12 pontos intézkedéscsomagtól” számítjuk. A 2009-ben beiktatott Bajnai-kormányt és minden intézkedését a szocialista válságkezeléshez soroljuk, egészen a 2010-es kormányváltásig. A negyedik Orbán-kormány válságkezelésének induló napja 2020. március 18. Ekkor jelentették be az első, immár a válságra összpontosító intézkedéscsomagot. A válságkezelés végdátuma nem rögzített, a folyamat a mai napig tart.

Mindkét időszakot megelőzően konjunktúráról beszélhetünk Európa-szerte. Csakhogy az euróválság előtt Magyarország legyengült, a koronavírus válsága előtt megerősödött.

2. Nyugdíjak: csökkentés vs. emelés

Mindkét említett válság kezelésének kiemelt csoportjaként említhetőek a nyugdíjasok. A második Gyurcsány-kormány megszorító fiskális politikát alkalmazott. Ennek következményeként a 2006-os választási győzelem egyik fő „politikai termékét”, a 13. havi nyugdíjat először 80 ezer forintban maximalizálták, majd fokozatosan megszüntették az újonnan nyugdíjba lépőknek. Végül Gyurcsány addigi minisztere, Bajnai Gordon által alakított átmeneti kormány 2009-ben bejelentette, hogy nem fizetik ki a 13. havi nyugdíj második felét, majd teljesen megszüntette az intézményt. Szintén a második Gyurcsány-kormány alatt kezdtek el növelni a nyugdíjkorhatárt, ami a Bajnai-kormány intézkedéseinek köszönhetően növekedett 62 évről 65 évre. A nyugdíjkorrekció 2009-ben történő átütemezése, illetve a 2010-es elmaradása szintén a szocialista kormányok megszorító politikájának volt köszönhető, ahogy az is, hogy a nyugdíjak tartós növekedését elősegítő svájci indexálás rendszere felfüggesztésre került.²

A negyedik Orbán-kormány a 2020-as válságra reagálva célként tűzte ki, hogy a nyugdíjasok életszínvonala ne csökkenjen, ezért négyütemben a 13. havi nyugdíj visszavezetéséről döntöttek. Ennek értelmében 2021-től kezdődően elindult a 13. havi nyugdíj visszaépítésének folyamata, amely 2024-ben már egy teljes havi plusznyugdíjat fog jelenteni az idősebb lakosság számára.³ A helyreállított 13. havi nyugdíj közel 2,6 millió embert érint, első részlete egy főre levetítve nagyjából 40 ezer forintnyi többletjövedelemről beszélhetünk nyugdíjasonként.⁴

Jól érzékelhető különbség, hogy a Gyurcsány nevéhez köthető kormányok alatt az időseket megsarcolták, az Orbán által irányított kormányok pedig a korábban megszüntetett szociális juttatások rehabilitációját tűzte ki céljául. Míg 2009-ben, mások mellett, az idősek fizették meg a baloldali kormányok válságkezelésének árát, 2020-ban már a nyugdíjasok számára volt kifizetődő a polgári kormány gazdaságpolitikája, amely igyekszik biztosítani az idősek életszínvonalát a járványválság közepén is.

3. Családok: elszegényítés vs. kiemelt támogatás

A Gyurcsány-kormányok családpolitikai intézkedései leginkább a szociális transferek folyósításában merültek ki. Hozzányúltak a családi pótlék, a GYES és a GYED rendszeréhez, illetve a lakástámogatási rendszerhez. A GYED-re korábban az volt jogosult, aki fél évet dolgozott szülés előtt, 2010-től kezdve viszont legalább egy éves munkaviszonyt írtak elő feltételeknek. Ezzel párhuzamosan – szintén 2010-től – a GYED (és a GYES is) addig járt csak, ameddig a nő dolgozott a szülés előtt, de legfeljebb két évig. Korábban a gyermek 2 éves koráig automatikusan járt a támogatás. Felfüggesztették a családi pótlék emelését, de adóterhet nem viselő járandósággá vált, azaz a családi pótlék után adót ugyan nem kell fizetni, azonban az éves összevonandó jövedelemhez hozzá kell számítani a családi pótlék összegét, amelyet az együtt élő szülők és élettársak között 50-50 százalékos arányban kell megosztani. A korhatár 23 évről 20 évre csökkent. Megszűnt a lakástámogatási rendszer (ismertebb nevén: „szocpol”). Ehelyett új támogatási rendszert vezettek be: 35 év alattiak vehettek igénybe kamattámogatást új lakás építéséhez, vásárlásához, meglévő otthonuk átalakításához.⁵ A kamatok azonban a válság hatására jelentősen elszálltak, a jegybank 2008. október 22-én 300 bázispontos alapkamat növelésről döntött, így 11,5 százalékra növelve annak mértékét. Tette mindezt úgy, hogy előtte egy nappal Gyurcsány Ferenc akkori miniszterelnök még optimistán értékelte a helyzetet: „Magyarországon nem kell nyugati típusú bankválságra számítani, de az általános rossz hatásoktól hazánk se tudja megvédeni magát.”⁶ Bár az akkori jegybankelnököt a szocialista kabinet nevezte ki, az instabil országvezetésre jellemzően látszólag még válságkezelési kapcsolat sem állt fent a Magyar Nemzeti Bank és a Gyurcsány-kormány között. Így a kormány kamattámogatása nem valós segítség volt, legfeljebb a megnövekedett kamatteher részleges mérséklését jelentette.

Az Orbán-kormány már évekkel korábban zászlóra tűzte a családpolitika teljes megreformálását. A cél az volt, hogy minden család saját tulajdonú ingatlanban élhessen. A járvány okozta válsághelyzet hatására a költségvetést újratervezték, azonban ez nem jelentette azt, hogy a családtámogatási programot felfüggesztik. Ellenkezőleg, további elemekkel bővült az amúgy is már sokrétegű programrendszer. 2021-től a CSOK nem csak új ingatlan építésére, de tetőtér beépítésre is felhasználható.⁷ 2021 januárjától emelték a gyermek otthongondozási díját (GYOD), így ennek mértéke már a minimálbér 88 százalékával egyenlő.⁸ Lakásvásárlás esetén a 27 százalékos adókulcsot 5 százalékra csökkentették, akik pedig a CSOK lehetőségével élnek a vásárlás közben, ezt az 5 százalékot is visszaigényelhetik.⁹ Emellett a CSOK igénybevételével vásárolt új vagy használt ingatlan illetékmentes, amelyet az állam utólag térít meg a családoknak. A legalább egy gyermeket nevelő családok számára elérhetővé vált a lakásfelújítási támogatás, amelynek értelmében az állam 3 millió forintig átvállalja a felújításra költött pénzösszeg felét. A támogatás mindenfajta felújítási munkára igénybe vehető.¹⁰ Ezekre a munkálatokra az állam kedvezményes, 3 százalékos kamatozású hitelt is biztosít, maximum 6 millió forintig, legfeljebb tíz éves futamidővel.¹¹ Fontos látni, hogy a válság hatására ilyen jelentős ráfordítást igénylő program sem lett felfüggesztve, sőt annak mértéke fokozódott.

Jól érzékelhető a két különböző világnézetű kormány családpolitikája: Orbán Viktor miniszterelnöksége alatt kiemelt céllá vált a demográfiai válság megoldása, az ehhez szükséges eszközökhöz pedig korábban soha nem látott erőforrás-átcsoportosítás történt. Átalakult a családtámogatási rendszer is, amely a „munkaalapú társadalom” paradigmájához illeszkedik, azaz alanyi jogon járó segélyezés helyett az aktívan dolgozó szülők adókedvezményben való

részesítése került előtérbe. Ráadásul a stabil pénzügyi háttérnek köszönhetően Európa legnagyobb családvédelmi és otthonteremtési programja a járvány idején sem került veszélybe. A 2010 előtti baloldali kormányzat többségében ma is az országgyűlésben ülő politikusai rosszul ítélték meg a végül gyorsan begyűrűző bankválságot, és hosszú távú népesedéspolitikai vízió híján nem is tudták azt kezelni, sőt a kormányzati költségcsökkentés a családokat sem kímélte.

4. Munkahelyek: Jövedelemadó-emelés vs. munkát terhelő adók csökkentése

A Gyurcsány-kormány gazdaságfilozófiai irányzata a jóléti kiadások csökkentése s a beruházások visszafogása mellett a bevételnövekedésre összpontosított. Gyurcsány Ferenc már a válság első jeleinek hatására azt javasolta 12 pontjában¹², hogy halasszák el a 2009. évi adócsökkentésre vonatkozó döntést. Ezt követően további állami kiadáscsökkentés következett: befagyasztották a közszféra béreit (tehát bérnövekedésről csak akkor lehetett tárgyalni, ha csökkent az intézményben dolgozók száma), megszüntették a közszféra 13. havi munkabérét. A személyi-jövedelemadó alsó adókulcsa 18 százalékról 19 százalékra növekedett, igaz, az új sávba kerülés határa is növekedett, először 2,2 millió, majd 3 millió forintra. A magasabb jövedeleműek adókulcsa 36 százalékról 38 százalékra nőtt. Megszüntettek olyan adómentes juttatásokat, mint például az üdülési csekk vagy az étkezési jegy.*

A koronavírus okozta gazdasági válság alatt az Orbán-kormány az adminisztratív terhek csökkentésével járult hozzá a munkavállalók életének megkönnyítéséhez. A járvány első hulláma alatt bevezették, hogy a betegszabadság dokumentumait elektronikus másolatban is be lehet nyújtani, illetve a fizetés nélküli szabadságra küldött munkavállalók biztosítása jogviszonya sem szűnt meg. Adóemelésokről ebben az időintervallumban nem beszélhetünk, sőt a munkáltatókat terhelő szochó két százalékponttal csökkent (17,5 százalékról 15,5 százalékra), az előzetes ígéreteknek megfelelően, 2020 nyarán.¹³ A turizmusban, vendéglátásban, szórakoztatóiparban, sport- és kulturális szolgáltatásokban, valamint a taxiszolgáltatásban a munkáltatók járulékfizető kötelezettségét elengedték, a munkavállalók járulékát csökkentették. Nem kellett nyugdíjjárulékot fizetni, az egészségügyi hozzájárulást a törvényi minimumra csökkentették 2020. június 30-ig. A SZÉP-kártyára érkező juttatások adóterhe 32,5 százalékról 15 százalékra csökkent az év végéig. Ráadásul a kedvezményes adókulccsal adható összeg is csaknem megduplázódott.¹⁴ Ez nagyságrendileg egymillió munkavállaló számára jelentett többletforrást. Mivel a SZÉP-kártya csak belföldi forgalomban használható, ez egyben segítség a vendéglátóiparnak is, ugyanis az adóterh csökkentése jelentős motivációs tényező a belföldi fogyasztás élénkítésére.

A jelenlegi kormány a válság hatására nem tűzte ki célul az állami bevételek növelését a munkavállalói réteg kárára, így nem került sor a többletadók beszedésére a csoporttól. A gazdaság újraindítására a kabinet a veszélyhelyzet március 11-ei kihirdetése óta összesen mintegy 9500 milliárd forintot mozgósított a gazdaság élénkítésére, amely 2021. év végéig a gazdaságba kerülhet.¹⁵ Ezzel is tartva magukat a vállaláshoz, miszerint annyi munkahelyet hoznak létre, amennyit a koronavírus tönkretesz. Ezért a munkaerőpiaci adatok a krízis akut pillanataiban is csak minimálisan tükrözték vissza a válságállapotot: 2021 januárjában a 15-74 éves csoportban 55 ezerrel dolgoztak kevesebben, mint egy évvel korábban. Ez a 15-64 évesek korcsoportjában 71,1 százalékos foglalkoztatási rátának felel meg.¹⁶ 2021 márciusában pedig már ismét többen dolgoztak, mint a válság kezdetekor.¹⁷ Az intézkedések hatására a

---

* A Bajnai Gordon által vezetett, 2009 áprilisában felálló kormány azonban jelentősen módosította Gyurcsány Ferenc korábbi intézkedéseit. A személyi jövedelemadó alsó kulcsait kétütemben tervezték csökkenteni, először 17, majd 15 százalékra, ám ezt a döntést végül már a második Orbán-kormánynak kellett megelégnie. A felső kulcs is módosításra került, először 35 százalékra, majd tervben volt annak mértékét további 33 százalékra csökkenteni, azonban a 2010-es kormányváltás után a többkulcsos adórendszert felváltotta az egykulcsos, így ez az adókulcs teljesen megszűnt.

munkanélküliség 2021 márciusában 4 százalékra csökkent, amely jóval alacsonyabb, mint az uniós átlag (7,5 százalék). Ezzel Magyarország az 5. legjobb munkanélküliségi adattal rendelkezik az Unióban.¹⁸ Még a járvány hatására recesszióba került gazdaság ellenére is sikerült megállapodnia a munkavállalói és a munkáltatói oldalnak – a kormány közbenjárásával – arról, hogy 4 százalékkal növekedjen 2021. február 1-jétől a minimálbér és a garantált bérminimum. A szocialista kormányzat a begyűrűző válságban viszont nem fektetett elég figyelmet az adó- és járulékcsökkentésekre, mindezek hatására, 2009-re a 15-74 éves foglalkoztatottak száma éves átlagban 98 ezer fővel volt kevesebb, mint 2008-ban. Ez 55,4 százalékos foglalkoztatási rátának felel meg a korcsoportban. Ekkor csak Máltának (54,9 százalék) volt alacsonyabb foglalkoztatási rátája az Európai Unión belül. Ezeknek köszönhetően míg 2009-ben a reálbérnövekedés elmaradt, sőt 2,3 százalékos reálbércsökkenésről beszélhetünk¹⁹, addig 2020-ban a Központi Statisztikai Hivatal szerint 6 százalék feletti reálbérnövekedés történt.²⁰

5. Vállalkozások: pluszteher vs. pluszsegítség

A 2008-as válság hatására bevezetett munkaadókat érintő intézkedések egyszerre hoztak adóemelést és járulékcsökkenést. A munkaadói járulék 32 százalékról 27 százalékra csökkent a minimálbér kétszereséig, majd később a teljes jövedelemre. (A 2009-es minimálbér 71 500 forint volt.²¹) A társasági adó 16 százalékról 19 százalékra nőtt. A rehabilitációs jutalék 2010-ben háromszorosára emelkedett, társas vállalkozásokat terhelő különadó azonban részben megszűnt.

Ehhez képest az Orbán-kormány lényegesen több intézkedésről döntött a vállalkozások megsegítésére. A vírus okozta első hullám alatt a rövid lejáratú vállalkozási hitelek lejáratát június 30-ig meghosszabbították. Pluszadót vetettek ki a nagyvállalatokra, így a multikat terhelő kereskedelmi adóból további 36 milliárd, a pénzügyi szektortól és bankoktól 55 milliárd többletforráshoz jutott az állami költségvetés. Több mint 151 ezer kisvállalkozó KATA-adózó átalányadófizetési kötelezettségét 2020. június 30-ig elengedték. A harmadik hullám a bezárásra kényszerült ágazatokban dolgozó vállalkozók ismét KATA-adómentességet, illetve szociális hozzájárulási adó-mentességet kaptak. A turizmusfejlesztési hozzájárulás megfizetését június 30-ig kitolták, majd 2021. január 1-jétől a köztes értékesítők mentesültek a turizmusfejlesztési hozzájárulás fizetése alól, a szálláshely üzemeltetőknek, szolgáltatóknak pedig a veszélyhelyzet végéig nem kell fizetniük turizmusfejlesztési hozzájárulást és idegenforgalmi adót.²² A leállások idejére az állam német mintára bevezette a Kurzarbeit-modellt, amely értelmében átvállalta a munkások kieső munkabérének 70 százalékát, 3 hónapig.²³ A kutatási és fejlesztési munkakörben dolgozók után szintén 3 hónapra 40 százalékos bértámogatást folyósítottak. A válság alatt az alacsony iskolai végzettségű és a fiatal álláskeresőket iránti munkaerőpiaci kereslet élénkítése érdekében is támogatási programot indítottak, amely nagyságrendileg 10 000 új munkavállalót csatornázott be a munkaerőpiacra. A több mint egy éve nem dolgozók elhelyezkedésének támogatására is programot indítottak.²⁴ A súlyosan hátrányos helyzetű munkavállalók elhelyezkedésénél hat hónapig járó bérkiegészítést is kaphatnak. A munkaadó is támogatásban részesül, ha súlyosan hátrányos helyzetű személyt alkalmaz, a jogviszony első négy hónapjára a munkavállaló bérének felét megtéríti az állami foglalkoztatási szerv.²⁵ A kabinet elengedte az állami és önkormányzati tulajdonban lévő éttermek, kávézók és konditermek bérleti díját, továbbá az említett helyiségek esetében megtiltotta a bérleti díjak megemelését.²⁶ A szálláshely-szolgáltatók esetében az állam megtérítette a 2020. december 11-éig a Nemzeti Turisztikai Adatszolgáltató Központban regisztrált foglalásaik után számított nettó bevétel 80 százalékát. Az intézmény adatbázisa szerint ez közel egymillió vendégéjszakát jelentett.²⁷ Vállalati likviditást segítő hitelgarancia- és tőkeprogramokat hirdettek, amelyek segítségével a gazdasági visszaesés és a csődközelbe került vállalatok külföldi felvásárlása ellen próbáltak lépni. A kedvező kamatozású vállalati hitelek összege csaknem 2 ezer milliárd forint volt. A vállalati leállásokra reagálva online képzések kezdődtek az állam kezdeményezésére, amelynek díját 95 százalékban az állam magára vállalta. A turizmus támogatására az idegenforgalmi adót 2020 végéig felfüggesztették.²⁸ A mikro-, kis- és középvállalkozások megsegítésére az iparüzési adót megfűglesztették.²⁹ Az intézkedés 800 ezer vállalkozást érintett. A kisvállalati adó (kiva) kulcsa is csökkent egy százalékponttal, 12 százalékról 11 százalékra. Ez 51 ezer vállalkozást érint. Továbbá, a kiva bevételi értékhatára a kétszeresére, azaz 3 milliárd forintra emelkedett.³⁰ A második és harmadik hullám alatt az ideiglenesen bezárása kényszerült vállalkozások bérköltségeit részben a kormány elengedte, illetve átvállalta. A vendéglátás, a szabadidő ágazat,

az utazásszervező- és közvetítő, a szálláshely szolgáltatás tevékenységet végző cégek (decembertől) és a magántulajdonú buszos vállalkozások 2021. május végéig mentesültek a szociális hozzájárulási adó, valamint a szakképzési és a rehabilitációs hozzájárulás fizetése alól, a kisvállalati adózik esetében pedig nem számítanak bele az adóalapba a személyi jellegű kifizetések.³¹ A vendéglátóiparban dolgozók bértámogatását, illetve a bérleti díj megfizetése alóli menteséget még áprilisban és májusban is fenntartotta a kabinet, annak ellenére, hogy a vendéglátóhelyek április közepétől már megnyílhattak.³² A Gazdaság-újraindítási Akcióterv részeként pedig a kormány kezdeményezésére a Magyar Fejlesztési Bankon (MFB) keresztül forrásalapot hoztak létre olyan hitelkonstrukcióhoz, amellyel a bajba jutott magyar vállalkozások élhetnek. A Kamatmentes Újraindítási Gyorskölcsön hitelt 10 éves futamidővel és 3 éves törlesztési türelmi idő mellett igényelhetik a vállalkozások, a hitelszerződés megkötését követően 100 százalék előleg folyósításával. A program keretösszege 100 milliárd forint, de tovább bővíthető.³³

A hazánkban működő vállalatok megsegítése kiemelt jelentőséggel bírt a 2020-as válságkezelő gazdaságpolitikában. Olcsó hitelek, adminisztrációs terhek csökkentése, adócsökkentések, vállalati költségek elengedése jellemezte az Orbán-féle gazdaságvédelmi csomagot. Stratégiai szerep jutott 2010 után a magyar vállalkozásoknak, melyek a különböző támogatási programok révén növelhetik versenyképességüket, s a várakozások szerint nagy szerep hárul majd rájuk az újraindítást követően. Ma Magyarországon vállalkozni már nem reménytelen vállalkozás.

6. Egészségügy: forráskivonás vs. többletforrás

A 2008-as és a 2020-as válság teljesen más környezetben érintette az egészségügyet, hiszen a koronavírus okozta válság nem csak gazdasági, de közegészségügyi természetű is egyben. Ezért az Orbán-kormány kiemelt figyelmet fordított az egészségpolitikára. 2008-ban a kiadáscsökkentés az egészségügyi területet is elérte, így a gyógyszerfinanszírozásoknál és az egészségügy más területein összesen 30 milliárdot takarított meg a kormányzat.³⁴ A táppénz összegét egységesen 10 százalékkal csökkentették.³⁵ A koncepciótlan intézkedések társadalmi támogatottsággal sem rendelkeztek, ezt mutatta a szociális népszavazás eredménye is, melyen többek között a vizitdíjra mondott nemet a magyarok többsége.

Az Orbán-kormány az egészségügyi szakdolgozók és védőnők bérét 2020. november 1-től 20 százalékkal emelte³⁶, illetve minden egészségügyi dolgozó egyszeri bruttó 500 ezer forintos juttatásban részesült a közegészségügyi válságban való helytállásáért.³⁷ A járvány felszínre hozta a rendszer működési problémáit is, ezért a teljes egészségügyi jogviszony megreformálása is elkerülhetetlenné vált. Az elmúlt évtizedek egyik legjelentősebb egészségügyi reformjaként új egészségügyi szolgálati jogviszonyt vezettek be, amely az elmúlt évtizedek legnagyobb orvosi béremelési programját is tartalmazza, illetve súlyos büntetéssel szorítja vissza a kommunizmus örökségét, a hálapénzt.³⁸

Mivel a járvány okozta válság a gazdaság mellett az egészségügyet érinti a legjobban, így érthető az Orbán-kormány döntése, hogy többletforrást csatornáznak a rendszerbe. Az egészségügyi rendszerváltás nem kezdődhetett volna meg a több mint egy évtizede folytatott egészséges költségvetési gazdálkodás nélkül.

Ezzel szemben a Gyurcsány-kormány költségvetési filozófiája további forráselvonással sújtotta a permanens forráshiánnyal küzdő állami egészségügyi szektort, azaz a magyar emberek egészségén is spórolni próbált.

7. Fogyasztás és ingatlan adózása: új és magasabb vs. kevesebb és kisebb

Az államháztartási egyensúly rendbetételéhez szükséges intézkedések a fogyasztást terhelő adókat sem hagyták érintetlenül. A normál általános forgalmi adó a 2009. februári Gyurcsány-csomag részeként 20 százalékról 23 százalékra nőtt, míg a kedvezményes adókulcs továbbra is 5 százalék maradt. Ez a növelés azonban nem bizonyult elengedőnek, a Bajnai-csomag – Gyurcsány Ferenc támogatásával – már a normál áfakulcsot 25 százalékra emelte, de létrejött egy újabb kedvezményes 18 százalékos áfakulcs, amely tejre, tejtermékekre, pékárukra és távfűtésre volt alkalmazható. Jövedéki adót vetettek ki az alkoholra és a cigarettára, amelyek 3-7 százalékos emelkedést jelentettek. Háromkulcsos ingatlanadót vezettek be, amely 0-30 millió forint között 0,25 százalékos, 30-50 millió között 0,35 százalékos, 50 millió forint felett pedig 0,5 százalékos adófizetési kötelezettséget jelentett. A Bajnai-csomagtól kezdve vagyoadó terhelte a nagyértékű lakást, hajót, repülőt és személyautót.³⁹

Bár az Orbán-kormány gazdaságfilozófiája mindig is a fogyasztás adóztatását preferálta a munkát terhelő adóztatás helyett (sőt, a munkát terhelő adók csökkentése volt mindig a prioritás), a koronavírus alatt sem vezettek be új adónemeket, sőt bizonyos szolgáltatások kedvezményes adókulcsot kaptak. Egy új, a vendéglátóipar megsegítésére kialakított szabályozás értelmében az éttermek házhozszállítással megvalósuló étel-, és italértékesítéseik áfakulcsát 5 százalékra csökkentették, a korábbi 27 százalék helyett.⁴⁰ Ugyanakkor már a felbukkanó válság első pillanatától kezdve hitelmoratóriumot hirdettek, amely folyamatosan meghosszabbított a kormány.⁴¹ Az intézkedésnek köszönhetően 2020-ban nagyságrendileg 2000 milliárd forint, 2021-ben pedig további 1300 milliárd forint maradhat a családoknál és a vállalkozásoknál. Jelenleg 1,6 millió család és mintegy félmillió cég él a hitelmoratóriummal.⁴² Emellett már a vírus első hulláma alatt a március 19-től felvett fogyasztási hitelek thm-jét a jegybanki alapkamat plusz 5 százalékban maximalizálták.⁴³ Az ingatlandót az Orbán-kormány megválasztása óta ellenzi, azt sem az IMF, sem a koronavírus hatására nem engedte bevezetni, mivel a magyarok ingatlantulajdona nem minden esetben fedi a valós vagyoni helyzetüket.

Az 2010 utáni kormányzati politika a tartós adócsökkentést tűzte zászlójára. Ennek forrása a gazdaság kifehéritéséből származó többletjövedelem volt, azaz az állami bevételnövekedés a szabálykövető magatartás kikényszerítéséből, illetve a pénzügyi mutatók átláthatóságának megteremtéséből fakadt. Gyurcsány Ferenc miniszterelnöksége alatt a folyamatos állami bevételnövekedés volt a cél, amelynek eléréshez mindig adóemeléshez nyúltak. 2010 előtt a munkát terhelő elvonásokból, a magyarok életszínvonalának kárára emelkedtek az állami bevételek, melyet segélypolitikára kényszerült költeni. Mára már az életszínvonallal párhuzamosan növekvő fogyasztásból gazdálkodhat a kormányzat, melyet további munkahelyteremtő és gazdaságfehérítő intézkedések finanszírozhatók.

8. Fiatalok: Érdektelenség vs. támogatás

Az Orbán-kormány kiemelt figyelmet szentel a fiatalabb nemzedékekre, ezért családtámogatási rendszer mellett a 25 év alattiak is jelentős kedvezményeket kaptak. 2022. január 1-jétől a 25 év alatti fiatalokat jövedelemadó-mentesség illeti.⁴⁴ Az szja-mentesség 260 ezer fiatalot érinthet (dák munkát is beleszámítva közel félmilliót) és átlagosan 600 ezer forintot nyerhet egy átlagos keresetű fiatal az intézkedéssel.⁴⁵ Az első hullám alatt a megváltozott oktatási munkarend miatt 75 ezer nyelvvizsga hiányában középfokú végzettséget igénylő munkakörben elhelyezkedett munkavállalót mentesítettek a nyelvvizsga kötelezettség alól. Minden hallgatót, aki 2020. augusztus 31-ig sikeres záróvizsgát tett. Az egyetemi hallgatók egyszeri, szabad felhasználású, 500 ezer forint összegű, kamatmentes diákhitelt igényelhettek.

Célzottan a fiatalok megsegítésére irányuló programcsomagról a Gyurcsány-féle válságkezelés nem rendelkezett. Gyurcsány Ferenc miniszterelnöksége idején ez a társadalmi csoport nem részesült az életkezdéshez szükséges kedvezményekben.

2010 előtt perspektivikus gondolkodás és jövőbe mutató program híján a kormány nem tervezett a fiatalokkal, ezért a fiataloknak sem lehettek terveik. A polgári kormányzás tíz éve alatt újra élhetővé vált számukra Magyarország, ennek köszönhetően a válság előtti években már többen tértek vissza, mint ahányan külföldre mentek.⁴⁶

FORRÁSOK

- ¹<https://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/idoszaki/munkerohely/munkerohely11.pdf> (Letöltve: 2021. 04. 26.)
- ²https://index.hu/gazdasag/magyar/2009/02/16/atszabjak_az_ado-nyugdij-es_szocialis_rendszert/ (Letöltve: 2021. 03. 07.)
- https://24.hu/belfold/2009/04/02/brutalis_bajnai_csomag/ (Letöltve: 2021. 03. 07.)
- ³<https://www.portfolio.hu/gazdasag/20200406/orban-viktor-bejelentette-visszaadjak-a-13-havi-nyugdijat-424432> (Letöltve: 2021. 03. 07.)
- ⁴<https://magyarnemzet.hu/belfold/penteken-kezdik-utalni-a-13-havi-nyugdij-egy-heti-reszet-9354959/> (Letöltve: 2021. 03. 07.)
- ⁵https://index.hu/gazdasag/magyar/2009/02/16/atszabjak_az_ado-nyugdij-es_szocialis_rendszert/ (Letöltve: 2021. 03. 07.)
- https://24.hu/belfold/2009/04/02/brutalis_bajnai_csomag/ (Letöltve: 2021. 03. 07.)
- ⁶<https://www.origo.hu/itthon/20200409-igy-kezelte-felre-a-valsagot-gyurcsany-es-bajani.html> (Letöltve: 2021. 04. 01.)
- ⁷<https://www.portfolio.hu/ingatlan/20210105/csoke-a-tetoter-beepitesre-uj-kerdesekre-valaszolt-novak-katalin-464014> (Letöltve: 2021. 03. 07.)
- ⁸<https://magyarnemzet.hu/belfold/novak-katalin-ismet-emelkedik-a-gyermekek-otthongondozasi-dija-9150878/> (Letöltve: 2021. 03. 07.)
- ⁹<https://www.portfolio.hu/ingatlan/20201218/novak-katalin-ezt-kell-tudni-az-5-szazalekos-lakasafarol-462370> (Letöltve: 2021. 03. 07.)
- ¹⁰https://index.hu/gazdasag/2020/12/03/otthonfelujitasi_tamogatas_csok_munkadij_anyagkoltseg/ (Letöltve: 2021. 03. 07.)
- ¹¹<https://www.portfolio.hu/bank/20210224/lakasfelujitasi-tamogatas-2021-egy-helyen-minden-az-allami-ingenymillioikrol-471168> (Letöltve: 2021. 03. 07.)
- ¹²https://hvg.hu/itthon/20081011_12_pont_penzugyi_valsag_gyurcsany (Letöltve: 2021. 03. 07.)
- ¹³https://nav.gov.hu/nav/ado/szocialis_hozzajarulasi_ado/2020_julius_1_jetol_20200716.html (Letöltve: 2021. 04. 01.)
- ¹⁴<https://24.hu/fn/gazdasag/2020/04/07/szep-kartya-adokedvezmeny-tobbejuttatas-koronavirus/> (Letöltve: 2021. 04. 26.)
- ¹⁵<https://infostart.hu/gazdasag/2021/05/11/palkovics-laszlo-a-magyar-ipar-az-elmult-egy-evet-jol-atveszelte> (Letöltve: 2021. 04. 26.)
- ¹⁶<https://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/gyor/fog/fog2101.html> (Letöltve: 2021. 03. 07.)
- ¹⁷<https://www.ksh.hu/gyorstajekoztatok#/hu/document/fog2103> (Letöltve: 2021. 04. 26.)
- ¹⁸https://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?query=BOOKMARK_DS-055624_QID_38468E00_UID_-3F171EB0&layout=TIME,C,X,0;GEO,L,Y,0;S_ADJ,L,Z,0;AGE,L,Z,1;UNIT,L,Z,2;SEX,L,Z,3;INDICATORS,C,Z,4;&zSelection=DS-055624AGE,TOTAL;DS-055624S_ADJ,NSA;DS-055624UNIT,PC_ACT;DS-055624SEX,T;DS-055624INDICATORS,OBS_FLAG;&rankName1=UNIT_1_2_-1_2&rankName2=INDICATORS_1_2_-1_2&rankName3=S-ADJ_1_2_-1_2&rankName4=SEX_1_2_-1_2&rankName5=AGE_1_2_-1_2&rankName6=TIME_1_0_0_0&rankName7=GEO_1_2_0_1&sortC=ASC_-1_FIRST&Stp=&cStp=&rDCh=&cDCh=&rDM=true&cDM=true&footnes=false&empty=false&wai=false&time_mode=NONE&time_most_recent=false&lang=EN&cfo=%23%23%23%2C%23%23%23.%23%23%23 (Letöltve: 2021. 04. 26.)
- ¹⁹<https://novekedes.hu/elemezsek/tiz-ev-alatt-54-szazalekkal-nott-a-magyar-realber> (Letöltve: 2021. 03. 07.)
- ²⁰<https://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/gyor/ker/ker2012.html> (Letöltve: 2021. 03. 07.)
- ²¹<https://ado.hu/ado/minimalber-garantalt-ber/> (Letöltve: 2021. 03. 07.)
- ²²<https://magyarnemzet.hu/gazdasag/mentesitetek-a-turizmusfeleltes-hozzajarulas-alol-9054233/> (Letöltve: 2021. 04. 26.)
- ²³<https://www.portfolio.hu/gazdasag/20200410/hogy-mukodik-majd-a-magyar-kurzarbeit-konkret-szamokat-mondott-az-allamtitkar-425456> (Letöltve: 2021. 04. 26.)
- ²⁴<http://nak.hu/tajekoztatasi-szolgaltatas/elelmiszer-feldolgozas/102706-munkaero-piaci-tamogatast-igenyelhetnek-a-vallalkozasok> (Letöltve: 2021. 04. 26.)
- ²⁵<https://www.penzcentrum.hu/karrier/20210304/berkiegeszitesseg-segitene-a-kormany-a-sulyosan-hatranynos-helyzetu-munkavallalokat-1111854> (Letöltve: 2021. 04. 26.)
- ²⁶<https://24.hu/fn/gazdasag/2021/02/05/berleti-dij-etterem-kavezo-konditerem/> (Letöltve: 2021. 04. 26.)
- ²⁷<https://koronavirus.gov.hu/cikkek/mtu-mar-igenyelhetik-szallashely-szolgaltatok-az-elmaradt-foglalasaik-utani-80-szazalekos> (Letöltve: 2021. 04. 26.)
- ²⁸<https://www.portfolio.hu/gazdasag/20200406/szerintunk-igy-nez-ki-eddig-a-koronavirus-elleni-orban-csomag-424514> (Letöltve: 2021. 03. 07.)
- ²⁹https://hvg.hu/gazdasag/20201219_Itt_vannak_Orban_bejelentesei_felere_csokkentik_az_iparuzesi_adot (Letöltve: 2021. 03. 07.)
- ³⁰<https://nav.gov.hu/nav/ado/kiva> (Letöltve: 2021. 04. 26.)
- ³¹https://www.nav.gov.hu/nav/segitsegi_rendkivuli_helyzetben/adozasi_konnyitesek/Ujabb_idoszakra_es_uj20201216.html (Letöltve: 2021. 04. 26.)
- ³²<https://koronavirus.gov.hu/cikkek/itm-majusra-igenyelheto-az-agazati-bertamogatas> (Letöltve: 2021. 04. 26.)
- ³³<https://www.vg.hu/pr/mar-igenyelheto-a-kamatmentes-ujrainditasi-gyorskolcson-3615376/> (Letöltve: 2021. 04. 01.)
- ³⁴https://hvg.hu/gazdasag/200910_MEGSZORITASoK_AZ_EGESZSEGuGYBEN_Alapdilemma (Letöltve: 2021. 03. 07.)
- ³⁵<https://www.portfolio.hu/gazdasag/20090512/megsinyli-az-egeszsegunk-a-bajnai-csomagot-114932> (Letöltve: 2021. 03. 07.)

-
- ³⁶<https://koronavirus.gov.hu/cikkek/emmi-november-1-jetol-ujabb-20-szazalekkal-emelkedik-az-egeszsegugyi-szakedolgozok-bere> (Letöltve: 2021. 03. 07.)
- ³⁷https://hvg.hu/itthon/20200525_Orban_egeszsegugyi_dolgozok_500_ezer_forint_fizetes_parlament_jarvany_koronavirus (Letöltve: 2021. 03. 07.)
- ³⁸<https://www.vg.hu/kozelet/egeszsegugy-kozelet/megvaltozik-az-egeszsegugyi-dolgozok-elete-2-3587767/> (Letöltve: 2021. 03. 07.)
- ³⁹https://index.hu/gazdasag/magyar/2009/04/19/ez_bainai_cselekvesi_es_kilabalasi_programja/ (Letöltve: 2021. 03. 07.)
- ⁴⁰<https://ado.hu/ado/tovabbra-is-el-az-5-szazalekos-afa-az-elviteles-hazhozszallitasos-etelre-italra/> (Letöltve: 2021. 04. 26.)
- ⁴¹https://hvg.hu/itthon/20200318_Orban_Viktor_rendkivuli_bejelentes_koronavirusrol (Letöltve: 2021. 03. 07.)
- ⁴²<https://www.feol.hu/hazai-gazdasag/ezekkel-a-hatalyos-gazdasagvedelmi-intezkedesekkel-segit-a-kormany-4856797/>
- ⁴³https://www.napi.hu/magyar_vallalatok/szemelyi-hitel-bank-kamatemeles-jovore-thm-plafon.703265.html (Letöltve: 2021. 03. 07.)
- ⁴⁴<https://www.portfolio.hu/gazdasag/20210115/orban-viktor-femillios-ajandekot-jelentett-be-a-fiataloknak-465440> (Letöltve: 2021. 03. 07.)
- ⁴⁵<https://24.hu/fn/gazdasag/2021/01/22/25-ev-alatt-szja-mentesseg/> (Letöltve: 2021. 03. 07.)
- <https://24.hu/kozelet/2021/02/18/diakmunka-szja-mentesseg/> (Letöltve: 2021. 04. 26.)
- ⁴⁶https://www.ksh.hu/docs/hun/xstadat/xstadat_eves/i_wnvn004.html (Letöltve: 2021. 04. 01.)